

УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА ПІД ПОЛЬЩЕЮ І НА РАДЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ.

Стаття харківської селянської газети "Радянське Село".

Яку "культуру" сіє польське панство в Галичині.

В той час, як в Союзі Радянських Республік, за диктатури пролетаріату, за ленінської національної політики партії, буйно розвивається національна культура всіх народів, — в країнах капіталістичних панує нечуване пригноблення і визискування малих націй.

Генеральний секретар ЦК КП(б)У тов. Косіор у звіті на 11-му партійному з'їзді розповідав жалкіє становище робітників і селян Західної України під чоботом польського імперіалізму.

Польський уряд всіма силами польонізує Західну Україну. Селян-українців, переважно бідняків, виселяють до далекої південної Америки, а землі їх віддають полякам, куркулям осадникам, як їх тут звуть. Тільки за 1929 р. осадникам передано майже 500 тисяч гектарів селянської землі. Польські поміщики прибрали до своїх рук вже понад 35 відсотків земельної площі, а майже половину селянських господарств мають не більше, як по 2 гектари на двір. Отверте грабунство трудящого селянства Західної України провадиться під прикриттям нахабної брехні, нібито польський уряд хоче нести світло буржуазної культури на схід.

Які наслідки цієї культури — можна бачити хоч би з того, що рік-у-рік меншає українських шкіл в Галичині, закривають наукові і культурні заклади, жандармським чоботом придушувється всякий революційний рух робітництва і трудящого селянства.

Гостра криза, що її переживає тепер Польща, всім тягарем падає на плечі робітництва і селянської бідноти.

15 центів одержує наймит за день каторжної роботи в маєтку польсько-українського поміщика. Та й цієї роботи не можна дістати, бо в наслідок економічної кризи в Польщі утворилася величезна армія безробітних. Сотні тисяч трудящих приречені на голодне животіння, терплячи до того ще сваволю і знущання панства.

Складено наприклад, договір з пароплавною компанією, яка перевозить українських селян до Південної Америки. За цим договором уряд зобов'язався платити невстожу, 20 доларів за кожну непривезену душу. На штуку, просто, як худобу, збувають українську бідноту в Америку. Аби подати

була від Радянської України, щоб спокійніше панам спалося в розкішних палацах.

Наші успіхи в національно-культурному будівництві взірць для трудящих всього світу.

Не дурно польські магнати так клопочуться, щоб скоріше виселити з прикордоння українську бідноту. Іх якяке буйний розвиток радянської країни і той могутній вплив, який вона справляє на трудящих Західної України, не зважаючи на всі прикордонні загати. Величезні успіхи національно-культурного будівництва Радянської України за диктатури пролетаріату бачать і чуять тепер навіть сліпі. Отже, справді польським загарбникам-поміщикам, щоб врятуватися від повстань і революції, нічого іншого не лишається, як виселити українських трудящих геть за межі Польщі, аж за океан. Та й це, ми певні, не врятує панів. Бо Союз Радянських Республік такий взірць для трудящих всього світу, з якого вони неухильно скористаються, повставши на останній бій із свитовим капіталізмом.

Наша школа — могутній чинник українізації.

В той час, як на Західній Україні з панської "ласки" з 3,800 українських шкіл, які були в 1918 році, лишилося тепер цюль-около 800, у нас на Радянській Україні шкільне будівництво швидко наближається до того, щоб цілком охопити школами всіх дітей. Якщо в 1927 року школами було охоплено у нас 65 відсотків всіх дітей, то в 1930 року охоплено вже 79 від. і ми вже стоїмо напередодні запровадження загального обов'язкового навчання.

Швидко українізується середня й вища школа. Якщо в 1927 року українською мовою у вищих школах викладали 33 відсотки всіх наук, то в 1929 року вже 58 відсотків, а в цьому році ще більше. В технікумах викладання українізовано переважно на 66 відсотків. Цілоком вже українізовано педагогічні й сільсько-господарські школи.

До цього ще треба додати, що ми підходимо вже до повної ліквідації неписьменності. Цього року ліквідувати неписьменних півмільйона неписьменних, а наступного 1931 року ми повинні ліквідувати неписьменність цілоком, охопивши лікнепом тих 14 відсотків неписьменних, що ще у нас залишаються.

ЯРНЕ ПОРІВНЯННЯ ДВОХ СВІТІВ — РАДЯНСЬКОГО І КАПІТАЛІСТИЧНОГО

(З промови т. Сталіна на 16-му з'їзді Всесоюзної Комуністичної Партії.)

"У них, у капіталістів, є господарська криза і упадок виробництва, як в промисловості так і в сільському господарстві.

У нас, в Радянському Союзі, господарський розвиток і зріст виробництва у всіх ділянках народного господарства.

У них, у капіталістів, погіршення матеріального положення працюючих мас, зменшення заробітної платні і зріст безробіття.

У нас, в Радянському Союзі, поліпшення матеріального положення працюючих мас, збільшення заробітної платні і поступенне зменшування безробіття.

У них, у капіталістів, зріст страйків і демонстрацій, наслідком яких є втрата мільйонів робочих днів.

У нас, в Радянському Союзі, нема ніяких страйків, у нас зростає розмах робітничо-селянської праці, через що здобуваємо в господарській системі нові мільйони робочих днів.

У них, у капіталістів, загострення внутрішньої ситуації і зріст революційного руху працюючих мас проти капіталістичного режиму.

У нас, в Радянському Союзі, вирівнювання внутрішніх відносин і об'єднання мільйонів робітничо-селянських мас довкруги радянської влади.

У них, у капіталістів загострення національного питання і зріст визвольного національного духу в Індії, Індокитаї, Індонезії, на Філіппінах то-що, яке переходить у національну війну.

У нас, в Радянському Союзі зміцнення основ національного братерства, заповнення миром між народами, об'єднання мільйонів мас народів Радянського Союзу довкруги радянської влади.

У них, у капіталістів, замішання і вигляди на дальше згіршення ситуації.

У нас, в Радянському Союзі, віра у власні сили і вигляди на дальше зліпшування ситуації.

Які є причини — питає Сталін — таких великих невдач у них, у капіталістів, і таких великих успіхів у нас, в Радянському Союзі? І відповідає:

«Причина є в банкрутстві капіталістичної господарської системи!

Причина є в тому, радянська господарська система є ліпша як капіталістична.

Буйне зростання української преси та літератури.

Тираж наших газет за два роки зріс втричі з 1,000,000 в 1928 року до 3,300 тис. в 1930 р. До того відсоток газет українською мовою зріс за два роки з 56 до 80 відсотків, а заводські друковані газети українізовано на 72 відсотки проти 36 відсотків в 1928 року.

Тираж "Комуніста", за два роки з 28 тисяч примірників зріс до 152 тисяч, "Радянське Село" з 172 тисяч — до 600 тисяч, "Робітнича Газета Пролетар" з 11 тисяч до 79 тисяч.

З 328 журналів, що виходять на Україні, 278 — українською мовою. Швидко зростає українська література. Якщо в 1928 року на Україні було видано 5,400 назов книжок і з них 54 відсотки українською мовою, то цього року видано 9,900 назов книжок, з них українською мовою вже 80 відсотків.

Такі головні числа буйного зростання української культури, що можливе тільки за диктатури пролетаріату. Вони

визент розвивають всі спробинжовто - бланкітних недобитків змальовувати — нібито Україна в червоній неволі, з якої її треба визволити. Не тільки трудящие селянства Радянської України, а й трудящі галицької землі знають уже добре, з якої це "неволі" й для якого ярма хочуть нібито визволити Україну панські поспіаки. Це ярмо шодня й шохвилини болячіше душить трудящих Західної України і їх муки полечує тільки певність, що недалеко вже той час коли й вони, розбивши панське ярмо, ввійдуться в сім'ю вільних народів Радянського Союзу.

Український пролетаріат стає на чолі розвитку української культури.

Робітництво на Україні швидко українізується й стає на чолі культурного поступу.

Тільки за два роки в спілках кількість осіб, що розмовляють українською мовою, збільшилась у нас від 33 відсотків до 44 відсотків. Тих, що вміють читати українською мовою,

збільшилось від 40,2 до 58,2 відсотків, тих, що вміють писати — від 35,1 до 53,7.

Особливо швидко українізується індустриальні робітники. Наприклад, серед металістів за ці два роки збільшилась кількість тих, що читають українською мовою від 18 до 42 відсотків.

Місячник української культури, який проходить тепер на Україні, найбільше захопив саме українське робітництво. Цей місячник ще більше прискорить повне опанування робітництвом проводу в культурному будівництві. А твердий пролетарський провід приведе до ще більшого розвитку української культури.

МОБІЛІЗАЦІЙНІ ПЛЯНИ ЮГОСЛАВІ НА ВИПАДОК ВІЙНИ.

Кожний політичний день приносить нові і нові докази, наскільки велика і близька є воєнна небезпека.

Югославія прийняла новий закон про те, як має бути переведена мобілізація на випадок війни. Закон постановляє, що все населення разом з цілим маєтком стає до послуг генерального штабу. Для переведення в життя цього закону (він називається "закон про охорону краю") має бути організована так звана "рада для охорони краю", в склад якої увійдуть члени влади і начальник генерального штабу. Іншими словами переводяться вже всі приготвлення до воєнної мобілізації.

Діло тільки в тому, що це переводять капіталісти та їх міністри і генерали проти волі широких працюючих мас, які кожною каплею крові стоять за кич: Геть імперіалістичну війну!

ПОМАГАЄМО КЛЯСОВІ БОРОТЬБІ.

Тімніс, Онт.

17 серпня заряд відділу ТУРФДім в Тімніс взяв під увагу прикре положення французького робітничого часопису "Іль Урвіє Кенеді" і страйк майнерів в Меркол, які потребують допомоги і рішич заапельовати на концерті того вечера до присутніх за допомогою.

На концерті з промовою виступив т. Смух, висловив поажження робітників в капіталістичних країнах, страйкову боротьбу та її труднощі. Капіталісти страшно визискують робітників, а коли робітники боряться проти визиску, то поліція допомагає капіталістам поборювати робітників.

Далі говорив про значіння робітничої преси в цій боротьбі, тому ми мусимо робітничу

пресу підтримувати. Буржуазія старається всіма способами знисити французьку робітничу газету в Монреалі, тому ми повинні дати їй допомогу. На заклик промовця присутні здали \$16.20, ту суму розділено

по половині для страйкуючих майнерів в Меркол і для французької робітничої газети в Монреалі. Всім жертводавцям щира подяка.

Танасків.

КОНКУРС СТУДЕНТСЬКОГО ІНСТИТУТУ ТУРФДІМ В ЕДМОНТОНІ, АЛТА.

Оцим подається до відома укр. фермерству й робітництву провінції Альберт, Саскчевану й Бритиш Колумбії, що до Студентського Інституту ТУРФДім у шкільнім році 1930-31 приймється учнів й учениць, які будуть мати змогу по таншій ціні вдержання закінчувати свої студії в англійських державних школах в Едмонтоні, Альберта. Крім цього обов'язково даватиметься всім учням Студентського Інституту ТУРФДім курси політграмоти, українознавства та музики даром.

Студії в англійських державних школах побирати можна у таких галузів:

- КУРС ПУБЛИЧНИХ ШКІЛ
- Від початку до 8-ої класи.
- КУРС СЕРЕДНІХ ШКІЛ
- Для тих, що покінчили 8-му класу, а тепер хочуть брати матрикуляцію або учительський курс.
- КУРС УНІВЕРСИТЕТСЬКИЙ
- Філософія (Артс енд саенс), інженірінство механічне і електричне, право, чужі мови, фармацевтика, агрономія, комерція, медицина, деністичка, галузь домашнього господарства (Гасголд еконіомікс).
- КУРС РІЛЬНИЧОГО ІНЖИНІРІВСТВА
- Курс парового і газодінового інженірінства, ковальства, бляхарства і молочарства.
- КУРС УЧИТЕЛЬСЬКИЙ (НОРМАЛ СКУЛ)
- Для тих, що бажають брати першої або другої класи сертифікат.
- КУРС ТОРГОВЕЛЬНИЙ
- Книговодство, стенографія, курс телеграфічний, писання на машині, торговельне право та комерція.
- КУРС ТЕХНІЧНИЙ
- Курс ріжних ремеслаів.
- КУРС ПОЛІТГРАМОТИ
- Історичний матеріалізм, суспільствознавство, політична економія.
- КУРС УКРАЇНОЗНАВСТВА
- Український вправопис, історія літератури, історія України, географія України.
- КУРС МУЗИКИ І СПІВУ
- Теорія музики, хоральні співи, практичні лекції на інструментах: скрипка, мандоліна, гітара, мандоля, мандочелью і др. Тоже час від часу лекції на тему фізіології, анатомії, гігієни та санітарності.

УСЛІВЛЯ ПРИНЯТТЯ

За місячне удержання учня оплата буде вносити: для учеників публичної школи до 8-ої класи \$17,00; учні 9-го і 10-го грейду \$21,00; учні 11-го і 12-го грейду \$23,00; студенти університету і нормал \$25,00; усі інші студенти по \$25,00.

Кожний (а) питомець мусить мати відповідну кількість власного біля як, сорочки, хусточки та інше. Прання, шкільні прибори для власного вжитку й лікаря в часі недуги поповнюють родичі питомця.

Для забезпечення від непотрібного ушкодження умеблювання Студентського Інституту кожний питомець складає згори \$5,00 кавції.

Всі аплікації о прийяття до Студентського Інституту ТУРФДім необхідно старатись заслати не пізніше 22-го серпня ц. р. на адресу Управу Студентського Інституту ТУРФДім.

STUDENTS' INSTITUTE U.L.F.T. ASS'N
10665—96th Street — Edmonton, Alta.

Всі прийяті апліканти мусять бути на час розпочаття шкільного року та ріжних курсів, щоб не забракло місця.

За управу Студентського Інституту ТУРФДім, Василь М. Тересько.
За Провком ТУРФДім, О. Шидловський, голова. О. Жукевич, фін-секр.

ЕРІХ МАРІА РЕМАРК На західному фронті без змін

Переклав з німецької мови Ж. Бургардт.

(38)

(Продовження)

Вони забагато розмовляють. Вони мають клопіт, мету, бажання, до яких я не можу так поставитись, як вони. Інколи я сиджу з кимнебудь з них у малеському рестораційному садку і пробую з'ясувати йому, що це власне й усе: отак тихо сидіти. Вони це вважають за природне, погоджуються, але лише на словах, лише на словах; оце ж воно й є — вони це відчувують, але лише наполовину; іх друга істаота при інших речах, іх так розподілено, ніхто не відчуває цього всім своїм життям; я ж сам не можу як слід висловити те, що маю на думці.

Коли я їх так бачу в їхніх кімнатах, у їхніх конторах, тоді це мене непереможно вабить, я б хотів теж там бути й забути за війну; але мене знову зараз відштовхує; це надто тісне, як це може наповнити життя; це треба було б розбити, як це може так бути, коли там тепер проносяться відłamки понад лінками і світлові кулі здіймаються, поранених носять на носилках, а товариші ховаються по роврах. Це інші

люди тут, люди, яких я добре не розумію, до яких я відчуваю заздрість та приривство. Я згадую Качинського та Альберта, та Міллера, та Тьядена; що вони тепер роблять, вони може сидять у буфеті, або пливуть, — скоро їм треба вирухшати далі.

В моїй кімнаті стоїть за столом темна шкіряна канапа. Я вмищуюсь на ній. На стінках багато картин, що я раніше вирізував із часописів для малювання. З-поміж них листівки та малюнки, що мені подобались. В кутку стоїть маленька залізна трубка. На стіні наспупроти полиця з моїми книжками.

В цій кімнаті я жив, заким зробився салдатом. Книжки я потроху купував за гроші, що заробляв лекціями. Багато з них антикварних, наприклад, всі класики; книга коштувала лише марку й двайцять пфенігів у твердій синій полотняній палітурці. Я купував повні збірки, бо був завжди ґрунтоним, при вибраних творах, я не довіряв видавцям, що вони дійсно вибрали найкраще. Тому я купував лише повні збірки. Я їх усі ретельно читав, але більшість із них мені не дуже подобалась. Тим більш я надавав ваги іншим книжкам, — сучасним, які звичайно були далеко дорожчі. Деякі з них я не цілоком чесно набув; я їх позичив і не віддав, бо не хотів розлучатись з ними.

Одначполіція повна шкільних книжок, вони всі вживані й не дуже збереглися. Сторінки повиривані, вже відомо на що. А внизу зшиті, папір та листи, малюнки та нариси. Я хочу собі узяти той час. Він іще тут у кімнаті, я це аразу відчуваю, стіни його збе-

реглі. Мої руки лежать на поручнях канапи; тепер я сідаю зручніше й підтягаю це й ноги; так я собі сиджу в кутку, в обіймах канапи, мале вікно відчинене, з нього видно знайому картину вулиці з дзвіницею, що здіймається в глибині. На столі стоять квіти. Ручки, олівці, мушля, як прес, каламар; тут нічого не змінилось.

Так само буде, коли мені пошастить, коли війна скінчиться, і я знову повернуся назавжди. Я буду так само сидіти, дивитись на свою кімнату та некакі.

Я схвилований; але я б цього не хотів, бо це несправильно. Я знов хочу відчувати той тихий настрій, це почуття великого невимовного поривання, яке бувало раніш, коли я підходив до своїх книжок. Хай мене знову захопить той вітер бажань, що здіймався з цих ріжкобарвних обкладинок, хай він розтопить це важке мертво одливо, що десь лежить у мені, і знову мені поверне нетерпляче очікування, ту крилату радість, що будила в мені світ думок; хай він мені поверне всю напруженість юнацьких років, що я загубив.

Я сиджу і чекаю. Мені спадає на думку, що я мушу піти до Кемерихової матері; Мігельштета треба теж відвідати, він мабуть у касарні. Я дивлюсь у вікно: поза освітленою картиною вулиці вирінає невизрачна та легка низка горбів, перетворюється в ясний осінній день, де я сиджу біля вогню та ім з Качинським і Альбертом печуку картоплю в лущайках. Але проте я не хочу згадувати, я це про-

ганяю. Хай промовляє кімната, хай вона мене вільме та понесе; я хочу відчутти, що я сиди належу, і прислухатися, щоб знати, коли я знову повернуся на фронт; що війна загине та потоне, коли надійде хвиля повернення додому, що вона мене, вона не гризтиме нас більше; що вона не має іншої влади над нами, як лише зовнішня.

Книжки стоять рядком. Я їх іще знаю і пригадую собі, як я їх ставив. Я благаю їх очима: промовляйте до мене, прийміть мене, візьміть мене, ти, колишнє життя, ти безжурне, прекрасне, — приймай мене знову.

Я чекаю, чекаю. Образи проносяться повз мене, вони не зупиняються, це лише тіні та спогади.

Нічого, нічого. Мій неспокій зростає. Жажливе почуття, що я чужий тут, раптом здіймається в мені. Я не знайду дороги назад, мені не ворухнеться, нечужий та смутний сиджу я, мов рокований на смерть, і минуле відвертається від мене. Одначасно я боюся за нього надто чіплятись, бо я не знаю, що тоді може статись. Я салдат, оце треба мені пам'ятати.

Втомлено я підводжуся й дивлюся в вікно. Тоді я беру одну з книжок та перегортаю сторінки, щоб читати. Але знову кладу її і беру іншу. Там є підкреслені місця. Я шукаю, перегортаю сторінки, беру нові книжки. Вже поруч мене лежить купа. Вона зростає, я поспішаю — папери, зошити, листи.

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ!

ЧИТАЙТЕ І РОЗПОВІДАЙТЕ ТАКІ ЧАСОПИСИ Я ЖУРНАЛИ:

"УКРАЇНСЬКІ РОБІТНИЧІ ВІСТІ" одиникий український робітничий часопис в Канаді, виходить три рази на тиждень. Передплата: \$4.00 на рік, \$2.00 на шіроку.

"ФАРМЕРСЬКЕ ЖИТТЯ" одиникий дійсно фермерський український часопис в Канаді, що боронить іктереси працюючого фермерства. Передплата: \$2.00 на рік, \$1.00 на шіроку.

"РОБІТНИЦЯ" одиникий журнал в українській мові для працюючого жіноцтва, виходить два рази на місяць. Передплата: \$1.50 на рік, 80 центів на шіроку.

"БОЮВА МОЛОДЬ" одиникий журнал в українській мові для української роб.-фарм. молоді, виходить раз на місяць. Передплата лише 50 центів на рік.

Передплату на повні часописи й журнали посилайте або на ім кожного часопису окрема, або на ім й адресу:

WORKERS AND FARMERS PUBLISHING ASS'N, Ltd. Cor. Pritchard & McGregor Sts. Winnipeg, Man.